

Nanejvýš záběry raněných s rukou na pásce, které ošetřují hezké sestřičky z Červeného kříže.

Válku nám servírují ve stravitelných jednohubkách, posloucháme o vítězstvích a hrdinských činech, později o sporádaných ústupech. Hrůzy zůstávají za dveřmi. Pro nás děti je válka všední záležitostí, kulisa více méně normálního života. Večer se ze zvyku modlíme: „Milý Bože, dej nám mír.“ Ale jak by ten mír měl vypadat, si při nejlepší vůli nedovedu připravit. „Po válce“ zní stejně tak neskutečně jako „za sto let“.

Mluví se doma o tom, co bude, když Němci válku prohrají? Nejpozději po Stalingradu o tom není příliš pochyb. Když odchází Hans Heinrich do války, je východní fronta už ve Slezsku. Jde vlastně jen o to, jestli Prahu dobydou Rusové nebo Američané, kteří se z východu a západu blíží k hlavnímu městu Československa. Všichni doufají, že Američané. Mnoho říšských Němců město opustilo. My jsme se, když se tatínek vrátil domů, z Březnice vrátili zpátky na Buďánku. Jedna teta, která žije na venkově, nám napíše pohled: „Až přijde bolševik, můžete bydlet u mě v zahradním domku.“ Ale my zůstaneme v Praze. A čekáme na bolševika.

Vyhnání

5. května 1945 vypukne v Praze povstání. Spojenecké armády se blíží a čeští antifašisté chtějí ukázat, že osvobodili město vlastními silami ještě před příchodem vítězů. Začne to tím, že hlasatel Českého rozhlasu uvede ranní vysílání slovy: „Je právě *sechs* hodin.“ Napůl česky, napůl německy. Dál pak pokračuje česky. V budově jsou rozmístěni němečtí vojáci. Hlasatel vyzývá všechny Čechy: „Přijďte k rozhlasu, pomozte nám.“ Dorazí jich hodně, bojuje se, několik desítek lidí je zabito.

Toho dne jsme všichni kromě Hanse Heinricha společně na Buďance. Otec má velké štěstí: nedávno ho povolali do domobrany, poslední štace starších mužů, kteří měli za pět minut dvanáct zabránit porážce německé říše. Vyfasuje hnědou uniformu SA a je přidělen k jízdni hlídce, která, poklidně a naprosto nesmyslně, patroluje křížem krážem Stromovkou. Bohudíky cvičení 5. května končí a on může jít domů a převléknout se do civilu. Je to v poslední chvíli: kdyby nasazení trvalo déle, určitě by ho v té nenáviděné uniformě zabili. V Praze se totiž staví barikády, strhávají německé nápisy a vyvěšují československé vlajky, přesně jako v roce 1918. V centru města se bojuje.

Nemusíme do školy. Doma je nejen otec, ale i bratr Jakob, už šestnáctiletý. Jeho dělostřeleckou jednotku protiletdecké obrany z Jugoslávie stáhli, pomocníky Luftwaffe poslali domů. Mají tam čekat na povolání do armády. I my čekáme. Na co? Na konec války. Naše slečna se mezitím zase trochu počeštila: vyrobí z prostěradla bílou vlajku a vyvěsí ji z okna. Zbytečný nesmysl, prohlásí tatínek, a slečna ji musí zase stáhnout.

Další den ráno si všimneme, že na naší zelené zahradní brance je namalovaný hákový kříž. Znamená to – tady bydlí Němci, zabijte je? Každopádně to vypadá příšerně. Někteří sousedé si myslí, říkají služebné, že bratr Heinrich je u SS. Viděli ho v černé tankistické uniformě, tu si člověk může splést s mundúrem SS celkem snadno.

O pár hodin později se objeví delegace Národního výboru, který se zatím, také podle historického vzoru, ve městě zformoval. Vede ji policista. Všichni jsou chladní, ale korektní. Prohledají dům kvůli zbraním, otec jim odevzdá pistoli. Ožehavá situace nastane, když v Jakobově pokoji objeví vzduchovou pistoli. Jeden z nich se ovšem ve zbraních vyzná a mávne rukou: neškodná. Otec s nimi pak odejde na policejní komisařství. Tam nás jako starousedlíky dlouho a dobře znají. Jsme s nimi zadobře. Tatínek si myslí, že by mu mohli vystavit potvrzení, které by mohl předložit dalším nevyžádaným návštěvám. Prý bude hned zpátky. Už se ale nevrátí.

Zato nás opět navštíví Národní výbor. Tentokrát prohlásí: všichni půjdou s námi. Já, hlavu plnou dojmů z knížky Děti jeskyň, popadnu svůj batoh a nacpu do něj vlněnou deku a kapsní nůž, můj cenný majetek. Být vždy připraven! Později se ukáže, že to je jediný majetek, který jsme zachránili. Chválí mě za moji prozíravost. Ostatní si nevzali vůbec nic. Mysleli si, že budeme pryč jen chvílku. Matka má na sobě lehké domácí boty na podpatku.

Scházíme po dlouhých schodech podél parku dolů na Smíchov. Na cestě postává pár lidí ze sousedství. Dívají se zvědavě až nepřátelsky. Musím myslet na slova onoho funkcionáře: území nepřítele. Jsme tedy přece jen na území nepřítele? Jedna žena udělá krok směrem k nám a vrazí sedmiletému Michimu facku. Ten se lekne, ale je statečný a nerozbrečí se. Okolostojící lidé ženu zadržují: nechte ty děti na pokoji.

Když sejdem dolů, vidíme, kam nás vedou: košířskou tramvajovou vozovnu, velkou cihlovou budovu z přelomu století. Uvnitř je dlouhá hala, kam přivádějí další a další Němce z naší

čtvrti. Objeví se i otec. Protlačí se davem a políbí matce ruku. Velká úleva. Tatínek je v pořádku, jen mu sebrali doklady a peněženku.

Doposud probíhalo všechno nenásilně. S postupem času se ale atmosféra venku nažhavuje. Lůza cítí, že přichází její chvíle. Ulice se plní rozzuřenými lidmi. Ti, kteří během okupace poslušně mlčeli, se teď vrhají na každého, kdo mluví německy, bijí, pronásledují, ponižují. I do vozovny přicházejí ošklivě zřízení lidé, někteří z nich zbocení krví, jiní se sotva drží na nohou. Je mezi námi lékař, který je ošetřuje, jak to jen jde. Pomáhá mu jedna zdravotní sestra.

Nastává noc. Napjatě posloucháme, co se odehrává venku. Slyšíme výstřely. A pak se blíží dav, očividně zcela utržený ze řetězu. Buší na železná vrata vozovny. Těžkými nosníky se snaží vyrazit bránu. Díky bohu je dost pevná. „Tu boudu zapálíme!“ volají. „Do plynárny s nimi!“ Do plynárny? I českému policistovi, který nás má hlídat, je celá situace nepříjemná, ale jen krčí rameny. „Život kvůli vám riskovat nebudu,“ říká. Nemůžeme mu to mít za zlé.

Lékař, který se stal mluvčím zadržených, navrhuje, aby se muži rozmístili u vchodů a ženy a děti se stáhly do zadních částí haly. To také uděláme. K útoku však nedojde. Vyvážneme z toho. Chuligáni toho mají po nějaké době dost, ještě chvíli pokřikují a pak zmizí.

Mezitím je už jasné – což ovšem nevíme –, že Prahu osvobodí sovětská armáda. Američané se zastavili u Plzně a přenechali hlavní město spojencům. Čeští povstalci získali pomoc z nečekané strany. Jednotky ukrajinského generála Vlasova, které předtím bojovaly na straně Němců proti Sovětům, teď přešly na druhou stranu a obrátily se proti jednotkám SS rozmístěným v Praze. Ty mají velitelství nahoře na Hradčanech. Vědí, že už nemají šanci, a chtějí jen jedno: nepadnout do rukou Rusům. Vyjednávají se zástupci Národního výboru a dosáhnou toho, že je jim povolen volný odchod na Západ.

V noci na 8. května se ve vozovně objeví český a německý důstojník. Oznamí, česky a německy, že před budovou stojí ustupující Němci a chystají se vyrazit na cestu směr Plzeň. Kdo chce, může se k nim přidat. Stavit se doma ale předtím nemůže.

Co teď? Odejít z domova, opustit zemi, bez peněz, bez dokladů, bez zavazadel, jen s tím, co máme na sobě? Nebo čekat a riskovat, že padneme za oběť léta ponižovanému lidu, který se vymknul kontrole a touží po pomstě? Jaká budoucnost by nás tu čekala? Do této chvíle si s tím rodiče nedělali příliš starosti. Byli jsme tu před Hitlerem, říkali, budeme tu i po něm. Osudný omyl! Otec se zeptá českého důstojníka, co bude s těmi, kdo se rozhodnou zůstat. Ti jsou pod ochranou českých zákonů, zní odpověď. Rodiče se na sebe krátce podívají. Jsou zajedno. Jdeme!

Jak se později ukáže, bylo to správné rozhodnutí. Další den, 9. května, vpochoduje sovětská armáda do Prahy a teprve teď se spustí skutečný hon na Němce. Na předměstí vtrhne rozčilený dav do lazaretu a nahází zraněné německé vojáky i se sádrymi do Vltavy. V centru města pochyťají několik uniformovaných vojáků, pověsí je na pouliční lampy, polijí je benzinem a zaživa upálí. V celé zemi vypukne peklo. Zabitých jsou desetitisíce.

Onoho posledního rána, které prožiju ve svém rodném městě, je nádherné počasí. Když vyjdeme z vozovny ven, je ještě tma. Podívám se nahoru a spatřím krásnou oblohu plnou hvězd. Je krásné dýchat po těch dlouhých hodinách v hale zase čerstvý vzduch. „Proč vlastně musíme pryč?“ zeptám se otce. Na jeho odpověď nikdy nezapomenu. „To je běh dějin,“ vysvětlil mi. „Dějiny nás přivedly do téhle země. A kvůli dějinám ji zase musíme opustit.“

Pohled, který se nám teď nabízí, skutečně vyvolává dějinné paralely, snad s třicetiletou válkou. Vojenský průvod se táhne po dlouhé zaprášené Plzeňské ulici ven z města, kolony vojáků, vozidel, mezi tím pěší, muži, ženy, děti, všichni s ranci

a zavazadly. Zařadíme se. Zatímco se pomalu rozednívá, pochodujeme pryč z mého milovaného města. Otec, matka, Jakob, Michael a já. Bude to dlouhý pochod. Maminka, Michi a já se můžeme občas svézt s vojáky, tatínek a Jakob jdou celou cestu pěšky. Do Rokycan je to přes osmdesát kilometrů. Tam jsou Američané. Tam chceme. Později jsem tuhle trasu jezdila často autem a pokaždé jsem vzpomínala na náš odchod z Prahy.

Na rozdíl od mnoha ostatních putujících nemáme kromě mého malého batohu žádná zavazadla. Je v tom něco osvobozujícího, vyrazit ránem tak nalahko a bez zátěže, nechat za sebou dosavadní život a nevědět, co bude zítra. Děti se ničím netrápí, když se netrápí rodiče. A moji rodiče se netrápí, alespoň to na sobě nenechávají znát. Otec s Jakobem někde pochytili americký šlágr, který teď z plna hrdla zpívají: „Hallelujah, I'm a bum, hallelujah, bum again.“

Já, třináctiletá, jdu prvních několik hodin taky pěšky, ale pak se začne projevovat napětí posledních dnů, vyčerpání a skutečnost, že jsme už víc než dva dny nic nejedli. Začnu halucinovat. Matka se lekne. Zbláznilo se to dítě najednou? Trošku jsem se zamilovala do mladého hezkého poručíka a představuju si, že jsem kurýr s důležitou zprávou. Musím ji bezpodmínečně doručit generálovi. Vysvětluju to mému poručíkovi, který mě bez okolků naloží na auto a dá mi napít vody ze své polní láhve. Mám horečku, ležím na voze a sním svoje hrdinské sny.

Cesta je nekonečná. Průvod je dlouhý mnoho kilometrů, nevidíme začátek ani konec. Najednou zaslechneme střelbu. Co se děje? Rozprchlí Vlasovci prý přepadli konec průvodu. Do posledního okamžiku bojovali na straně Čechů proti Němcům a krátce před příchodem Sovětů do Prahy utíkají z města hlava nehlava, obávající se Stalinovy pomsty kvůli dřívější spolupráci s nacistickým Německem. Oprávněně. Všichni budou později vydáni do Sovětského svazu. Téměř nikdo z nich nepřežije.

Zastavíme na krátký odpočinek v prázdné továrně. Pořád nic k jídlu. Krizový okamžik nastává, když vypoví službu mamičiny boty. Sedí v příkopu u cesty a poprvé pláče. Je na konci svých sil. Nikdy neztratila nervy, nikdy nedala najevo strach. A dokud byla klidná a veselá, byl i můj svět v pořádku. Teď je mi úzko a bojím se. Co budeme dělat? Jak půjde maminka dál, bez bot? Pomalu se však blíží konec cesty. Rokycany. Byli jsme na cestě skoro dva dny a jednu noc. Pak se v našem zorném poli objeví vysokánský voják, černý jako uhel. Ještě nikdy jsem černocho neviděla. „*Are you the Americans?*” – zeptá se ho maminka. „*Sure,*” odpoví voják. „*Thank God,*” řekne maminka. Nejradši bychom ho objali.

Američané oddělí vojáky a civilisty a přidělí nám louku jak tábořiště. S úlevou klesneme na holou zem. Spánek, konečně spánek. Druhý den se objeví americký major a ptá se, kdo mluví anglicky. Otec se přihlásí a okamžitě ho jmenují vedoucím našeho uprchlického tábora. Tábor je, jak se ukazuje, opuštěná tovární hala. Jsou nás asi dva tisíce – ženy, muži, děti. Každá rodina si najde místo na spaní na špinavé betonové podlaze. My si najdeme kout, kde leží pár starých konopných lan. Když se rozmotají, vytvoří iluzi malého slaměného polštáře. Na to dáme naši jedinou deku a máme postýlku pro našeho teď už úplně vyčerpaného Michiho.

Tovární hala se stane na příštích několik týdnů naším domovem. Otec není žádný velitelský typ, ale jako vedoucí tábora si vede velmi dobře. Vybere si k sobě mezi uprchlíky lidi s potřebnými praktickými znalostmi a zakrátko jsou jmenováni zástupci pro rozdělování potravin, pro táborovou policii, pro péči o děti, čistotu tábora a mnohé další věci. Většinou jsou šťastní, že mají nějaký úkol.

Organizují, co to dá, mají porady, diskutují, přikládají ruku k dílu tam, kde je potřeba. Všechno funguje výborně. Tatínek má na starost kontakt s Američany. Denně obchází všechny rodiny a nechá si vyprávět o tom, co je trápí. Doprovází ho pan Kade, dobrosrdečný Sas s postavou boxera. Je neotesaný,

ale nesmírně pilný. Dobře se doplňují. Otec je zdvořilý, pan Kade přísný, a společně dosáhnou toho, že v tomto různorodém houfu traumatizovaných a vykořeněných lidí nedochází ke konfliktům a všichni si neuvěřitelně pomáhají.

Přesto se situace občas vyhrotí. Dvakrát se nějací zoufalci pokusí vzít život. Přerážnou si však tepny napříč, ne podélně, a jsou včas zachráněni. Jednou do tábora dorazí česká komise a vytáhne si hledané válečné zločince. Pak se zase ve dvoře objeví plně naložený nákladák, patřící údajně uprchlému generálnímu řediteli. Uvnitř mají být součástky do strojů. Otec nechá náklad otevřít. Ukáže se, že jsou v něm potraviny. Rozdají se nemocným a dětem. Poprvé a naposled, tvrdí později tatínek, co jsem sáhl na cizí majetek.

Naším sousedem v tovární hale je elegantní pán, podobný tehdejší známé filmové hvězdě Siegfriedu Breuerovi. I v uprchlickém táboře vypadá nanejvýš distingovaně. Nosí kabát z velbloudí srsti a vysvětluje nám, že jen anglické cigarety jsou dobré. Spřátelíme se. Až se dostanete do Salzburku, říká, musíte mě určitě navštívit v hotelu Bristol, tam se vždycky ubytovávám. Když ale později opravdu dorazíme do Salzburku, ukáže se, že v hotelu Bristol byl zřízen americký důstojnický klub. Po našem příteli samozřejmě ani stopa.

Američané se starají i o naši stravu. Někde jsme sehnali ešus a každý den se zařazujeme do dlouhé fronty, na jejímž konci dostaneme horkou polévku, ve které plavou nudle a malé kousky párků. Párky nejsou kulaté, ale hranaté, aby se daly líp skládat na sebe. Americká efektivita na mě udělá dojem. Kromě toho dostáváme krajíc tmavého chleba a někdy i konzervu z německých armádních zásob. Jenže co má v táboře jíst ta stovka malých dětí? Otec zajde za velitelem. Ten problém přednese své jednotce a výsledkem je, že se američtí vojáci vzdají své snídaně. Přivezou nám nákladní auto plné sušeného mléka a ovesných vloček, které mohou naši zástupci rozdat dětem.

V táboře je i zdravotní služba, vedená americkým vojenským lékařem, doktorem Mandelem. Ten si jako překladatele, poslíčka, asistenta a děvče pro všechno vybere našeho Jakoba. Američané mu říkají Jake a jednají s tím mladíčkem s dobrosrdečnou shovívavostí. Často mu podstrkují jídlo, které pak Jakob přináší do našeho spacího koutu. Sežene i boty pro maminku. Je v sedmém nebi. Něco si začne s mladou sestřičkou – jeho první známou. Najednou má práci a přítelkyni, přes noc jako by dospěl. A jeho školní angličtina se den ode dne zlepšuje.

Když po dvou týdnech opouštíme tábor, který má být přeložený do Bavorska, a zamíříme do Rakouska, zůstane Jakob s Američany. Doktor Mandel poprosil mého otce, aby u něj Jakea nechal jako sanitáře. Bratra čeká ještě poněkud nebezpečné dobrodružství, které ovšem dobře dopadne. Když se zase všichni shledáme v Rakousku, vypráví nám o tom. Krátce po našem odjezdu podnikl jeden z důstojníků, zrzavý kapitán, džípem výlet do Prahy a vzal Jakoba s sebou. Jakob ho poprosil, aby zastavil u domu otcova českého kolegy z univerzity. U profesora Průška jsme si nechali krabici se stříbrem, mimo jiné i opravdu cenný servis se 24 podložkami pod talíře z dědictví po jednom ruském předkovi. Profesor slíbil, že u sebe věci uschová, dokud se poměry neuklidní. Předá je Jakobovi s přáním všeho dobrého a Jakob usedne zpátky do džípu. „Ukaž,“ řekne kapitán, a vezme si krabici k sobě. A jestli se to prý Jakeovi nelíbí, může si vystoupit a uvidí, jak se dostane dál. Kapitán totiž pojedou do Rokycan sám.

Jakob o tom vypráví doktoru Mandelovi. A pak se stane něco, co nás všechny ohromí a naplní respektem k americkému naplňování práva. Doktor Mandel případ ohlásí, Jakob musí vypovídat před válečným soudem a kapitána pro ztrátu cti propustí z armády. Za to, že něco ukradl uprchlickému klučkově ze země poraženého nepřítele, který ještě k tomu nedávno na Američany střílel. Samozřejmě mohl mít na krku ještě něco

jiného. Stříbro prodáme a utržené peníze nám pomůžou v začátcích v Rakousku.

Rodiče, Michi a já vyrážíme na druhou etapu cesty z domovského Československa do Rakouska, jež je naším cílem. Chceme se dostat na Grangler, loveckou usedlost mého dědečka v salcburském okrese Lungau. Jedním z našich souputníků v táboře je rektor Německé technické univerzity v Praze. Nějak se mu podařilo koupit auto a sveze nás až na hranice s Bavorskem. Máme štěstí, protože procházet sami západními Čechami, stále ještě poznamenanými protiněmeckými excesy, by nebylo nejlepší. Vůz brzo zabaví američtí vojáci. Dál se už jde pěšky.

Bavorsko na jaře 1945 – pozhnaná, válkou nedotčená krajina, kterou ovšem putují zástupy rozprášených, vykořeněných a vyhnaných lidí. Demobilizovaní vojáci, evakuovaní, kteří chtějí domů, bývalí nuceně nasazení a někdejší vězni. Nikdo nemá peníze, všichni mají hlad, všichni potřebují někde přespat. Kdo ví, jak se dnes, v čase obecného blahobytu, zachází s uprchlíky a přistěhovalci, musí při zpětném pohledu žasnout nad tím, s jakým klidem tenkrát obyvatelé na cizince reagovali.

Naši první zastávkou je bavorský Flossing. Rodiče dobře vědí, že nejdřív ze všeho potřebujeme nějaké osobní doklady. Bez papírů jsme ztraceni, prakticky neexistujeme, a jediný dokument, který máme, je americká propustka z tábora. Otec jde tedy za starostou Flossingu, zemitým sedlákem. Chová se přátelsky, říká, že byl nacist a Američané ho brzy sesadí. Teď ale ještě disponuje všemi insigniemi úřadu, razítkem a formuláři. Ochotně nám vystaví všechny potřebné dokumenty: osobní průkazy, povolení k pobytu, poukázky na potravinové lístky. Tatínek mu nadiktuje naše jména a další údaje a starosta je zapíše. Býval by zapsal jakákoli jiná jména, která bychom mu nadiktovali. Změnit identitu nebylo v tomto krátkém období, kdy se zhroutily všechny řády, těžké. A těch, kteří toho tehdy využili, nebylo málo.

Papíry tedy máme, jinak ale nic. Jsme žebráci. Putujeme napříč Bavorskem, denně 15 až 20 kilometrů, prosíme o jídlo a přespání na statcích a v měšťanských domech. Skoro všude nám pomůžou. Spíme na seně a někdy dokonce v postelích. Pokud se ráno objevíme v době dojení, dostaneme od sedláků většinou čerstvé mléko a kousek chleba. Jednou nám darují košili a jindy bundu. Jeden sedlák nám přenechá starý kočárek, stojící na dvorku. Je to proutěný košík na železném podstavci. Uložíme do něj pár svých věcí, a když je Michi unavený z pochodu, může si na něj sednout a kousek se svést.

Nemám na náš žebrácky pochod špatné vzpomínky. Je květen. Je krásné počasí. Všechno kvete. Vidíme zelené louky a pokojné vesničky, bavorské šindelové a cibulové střechy, v dálce hory. Na jednom statku můžeme zůstat celý den a odpočinout si. Sedlák má děti v našem věku, hrají si s námi na seně. Musíme se smát, protože sedlák říká synovi: „Berni, ty hlavo skopová!“ V jednom městečku nám stará paní nabídne na přespání svou ložnici a čerstvé pro nás povlékne. Má kočku a kanárka, a my se divíme, jak to, že ho ta kočka ještě nesežrala. Jen jedinkrát nás stroze odmítnou: kuchařka na faře má už prý dost všech těch uprchlíků, kteří tu klepají na dveře. Nejhezčí ale je, že můžu být poprvé v životě celý den s rodiči. Žádná guvernantka, žádní učitelé. V těchto dnech teprve poznávám svou matku. A jsem šťastná.

Poslední zastávkou před rakouskou hranicí je Traunstein. Radní, který nás k sobě vezme, rodiče varuje: hranice je zavřená. Na mostě před Freilassingem stojí americká hlídka, která nenechá nikoho projít. Rodiče se ale rozhodnou: stejně to zkusíme. Jsme nervózní, když se s naším kočárkem blížíme k mostu a uvidíme hlídku. Je to mladý pěšák. Tatínek mu ukáže americkou propustku z uprchlického tábora v Rokycanech, voják si ji pozorně prohlédne a pak prohlásí: „*Go ahead*“. A jsme v Rakousku.

Cizí Rakousko

Pro mě, pražské dítě, je Rakousko ze začátku cizina. Ne tak pro mého otce, který tu chodil do školy a pro něhož tahle země, i když je to jen malý pozůstatek jeho velkého Rakouska, znamená něco jako druhý domov. Sotva dorazíme, začne fungovat neviditelná síť spojující naše rakousko-uherské soukmenovce bez ohledu na státní hranice.

Při příchodu do Salzburku je matka se silami na dně. Až sem se držela statečně a v dobré náladě, ale teď, když největší nápor opadl, už prostě nemůže dál. Sedí u silnice na kraji příkopu, vyčerpaná a apatická. Tatínek zkusí štěstí a zazvoní u zahradní branky jedné pěkné vily na kraji města. Otevře bělovlasá dáma. Spatří mého otce, který ve starém darovaném vojenském kabátě a s několikadenním strništěm na tváři vypadá jako vandrák, kterým taky je, a řekne: „Pojďte přece dál, jste vítáni.“ Udělá nám čaj a vajíčka, požitek, který jsme nezažili už mnoho týdnů. Ukáže se, že je to baltská baronka. Dcera, která s ní žije, je vdovou po jednom ze spiklenců z 20. července a pracuje jako překladatelka u Američanů, proto ty vejce v prášku. Otec se ptá, jak to, že ho hned pustila dovnitř, a stará baronka odpoví typickou baltskou němčinou: „Přece ještě poznám pána.“ Smíme se také poprvé po mnoha týdnech vykoupat a vyspat. Připadám si jako v ráji.

Mobilizují se další známí, příbuzní příbuzných a známí známých. Otec se setká s bývalým spolužákem z Tereziánské akademie. Ten si vyslechne jeho příběh, otevře skříň s oblečením a řekne: „Vezmi si, co potřebuješ.“ Tatínek dostane košile, ponožky, prádlo a štyrskou kamizolu se stříbrnými knoflíky,